

**ДЕРЖАВНИЙ ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
«УЖГОРОДСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ»
ФІЛОЛОГІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ
КАФЕДРА УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ**

ЗАТВЕРДЖУЮ

Декан філологічного
факультету

Юрій Бідзіля Юрій БІДЗІЛЯ

« 30 » *Серпень* 2023 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

СУЧАСНА УКРАЇНСЬКА МОВА

Рівень вищої освіти	перший (бакалаврський)
Галузь знань	01 Освіта/Педагогіка
Спеціальність	014 Середня освіта
Предметна спеціальність	014.01 Середня освіта (Українська мова і література)
Освітня програма	Українська мова і література, Англійська мова і література
Статус дисципліни	обов'язкова
Мова навчання	українська

Ужгород 2023

Робоча програма навчальної дисципліни «Сучасна українська мова» (Морфеміка. Словотвір) для здобувачів вищої освіти галузі знань **01 Освіта/Педагогіка** спеціальності **014 Середня освіта** предметної спеціальності **014.01 Середня освіта (Українська мова і література)** освітньої програми «Українська мова і література. Англійська мова і література».

Розробник: *Харківська Олеся Василівна*, кандидат філологічних наук, доцент кафедри української мови ДВНЗ «Ужгородський національний університет».

Робочу програму розглянуто та затверджено на засіданні **кафедри української мови**.
Протокол № 12 від 26 червня 2023 року

Завідувач кафедри Наталія ВЕНЖИНОВИЧ

Схвалено науково-методичною комісією **філологічного факультету**.
Протокол № 8 від 29 червня 2023 року

Голова науково-методичної комісії Василь ШАРКАНЬ

1. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Найменування показників	Характеристика навчальної дисципліни	
	денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів ЄКТС – 3	Рік підготовки:	
Загальна кількість годин – 90	3-й	3-й
Кількість модулів – 2	Семестр:	
	5-й	5-й
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 2 самостійної роботи студента – 4	Лекції:	
	24 год	12 год
	Практичні, семінарські:	
	20 год	4 год
Вид підсумкового контролю: іспит	Лабораторні:	
	–	–
Форма підсумкового контролю: усна	Самостійна робота:	
	46 год	74 год

2. МЕТА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Метою вивчення навчальної дисципліни «Сучасна українська мова» є: окреслення актуальних питань дериватології сучасної української мови; вільне володіння понятійно-категоріальним апаратом з морфеміки, словотвору, морфології; розуміння закономірностей і тенденцій сучасних процесів словотворення, аналіз морфемної та словотвірної структури слова, вміння використовувати етимологічний аналіз при з'ясуванні історичних явищ у будові слова, користування словниками – морфемними, тлумачними, етимологічними, різними науковими і навчальними джерелами з метою самостійного акумулювання нової й актуальної інформації; формування вмінь теоретично та практично обґрунтовувати методику морфемного та словотвірного аналізу слова; з'ясування основних форм і методів навчання словотвору в закладах загальної середньої освіти.

Відповідно до освітньої програми, вивчення дисципліни сприяє формуванню у здобувачів вищої освіти таких компетентностей:

ІК – здатність вирішувати складні спеціалізовані практичні завдання в галузі середньої освіти, що передбачає застосування концептуальних методів освітніх наук, предметних знань, психології, теорії та методики навчання й характеризується комплексністю та невизначеністю умов організації освітнього процесу в закладах загальної середньої освіти, фахової передвищої освіти.

ЗК 1 – Здатність реалізувати свої права й обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.

ЗК 2 – Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності й досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної галузі, її місця в загальній системі знань про природу і суспільство та в розвитку суспільства, техніки і технологій, вести здоровий спосіб життя.

ЗК 3 – Здатність учитися й оволодівати сучасними знаннями.

ЗК 5 – Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово.

ЗК 7 – Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ФК 1 – Здатність до формування в здобувачів освіти ключових і предметних компетентностей та здійснення міжпредметних зв'язків.

ПК 1 – Здатність використовувати досягнення сучасної науки в галузі теорії та історії української мови і літератури, англійської мови і зарубіжної літератури, у практиці навчання української мови і літератури, англійської мови і зарубіжної літератури в закладах загальної середньої освіти, фахової передвищої освіти.

ПК 2 – Здатність адекватно використовувати мовні ресурси, демонструвати сформовану мовну й мовленнєву компетенції в процесі фахової та міжособистісної комунікації, володіти різними засобами мовної поведінки в різних комунікативних контекстах.

ПК 3 – Здатність використовувати когнітивно-дискурсивні вміння, спрямовані на сприйняття й породження зв'язних монологічних і діалогічних текстів в усній і письмовій формах, володіти методикою розвитку зв'язного мовлення учнів у процесі говоріння й підготовки творчих робіт.

ПК 8 – Здатність використовувати сучасні наукові методи філологічних досліджень, добирати, аналізувати, систематизувати й синтезувати фактичний лінгвістичний, літературний матеріал; узагальнювати підсумки виконаного дослідження та формулювати його новизну; оформляти згідно із сучасними вимогами та репрезентувати результати наукового дослідження в усній чи письмовій формі, послуговуючись відповідним термінологічним апаратом.

3. ПЕРЕДУМОВИ ДЛЯ ВИВЧЕННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Передумовами вивчення навчальної дисципліни «Сучасна українська мова» є опанування таких навчальних дисциплін (НД) освітньої програми (ОП):

ОК 6 «Вступ до мовознавства»

ОК 12 «Сучасна українська мова» (Морфологія. Частина II)

ОК 24 «Латинська мова».

4. ОЧІКУВАНІ РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ

Відповідно до освітньої програми «Українська мова і література. Англійська мова і література» вивчення навчальної дисципліни «Сучасна українська мова» повинно забезпечити досягнення здобувачами вищої освіти таких програмних результатів навчання (ПРН):

Програмні результати навчання	Шифр ПРН
<i>Знає</i> основні історичні етапи розвитку предметної галузі.	РН 1
<i>Уміє оперувати</i> базовими категоріями та поняттями спеціальності.	РН 5
<i>Усвідомлює</i> цінність захисту незалежності, територіальної цілісності та демократичного устрою України.	РН 12
<i>Знає</i> сучасні філологічні й дидактичні засади навчання української мови і літератури, англійської мови і зарубіжної літератури, мовні норми, соціокультурну ситуацію розвитку української мови, особливості використання мовних одиниць у певному контексті, мовний дискурс художньої літератури й сучасності, провідні тенденції розвитку літературного процесу в Україні та за її межами.	РН 13
<i>Пояснює</i> особливості розвитку української мови і літератури, англійської мови і зарубіжної літератури, специфіку перебігу літературного процесу в Україні в культурному контексті, зміст естетичних теорій, методів, напрямів, течій, стилів, жанрів; твори української класики й сучасності у взаємозв'язках зі світовою літературою й культурою; <i>порівнює</i> мовні й літературні факти, явища, оригінали творів англійською мовою й українські переклади англійськомовних художніх текстів, визначає їхні подібності й відмінності.	РН 14
<i>Володіє</i> комунікативною компетентністю з української, англійської мов (лінгвістичний, соціокультурний, прагматичний компоненти відповідно до загальноєвропейських рекомендацій із мовної освіти), <i>здатний</i> удосконалювати й підвищувати власний компетентнісний рівень у вітчизняному та міжнародному контексті.	РН 15
<i>Уміє</i> працювати з теоретичними та науково-методичними джерелами (зокрема цифровими), знаходити, обробляти, систематизувати й застосовувати в освітній діяльності сучасну наукову інформацію, бібліографію, комп'ютерні	РН 17

<i>Володіє</i> основами професійної культури, <i>має здатність</i> створювати, редагувати й перекладати тексти фахового змісту українською та англійською мовами.	PH 19
<i>Використовує</i> гуманістичний потенціал української мови і літератури, англійської мови і зарубіжної літератури для формування духовного світу юного покоління громадян України.	PH 21
<i>Знає, розуміє і демонструє здатність реалізовувати</i> теоретичні й методичні засади навчання української мови і літератури, англійської мови і зарубіжної літератури для виконання освітньої програми в закладах загальної середньої освіти, фахової передвищої освіти.	PH 22

Очікувані результати навчання, які повинні бути досягнуті здобувачами освіти після опанування навчальної дисципліни «Сучасна українська мова»:

Очікувані результати навчання	Шифри ПРН
Уміє розрізняти особливості синхронного та діахронного словотворення; уміє застосовувати етимологічний аналіз при виокремленні значущих частин слова.	PH 1 PH 12
Уміє вільно послуговуватися понятійно-категоріальним апаратом; знати предмет і завдання морфеміки та словотвору	PH 5
Уміє застосовувати навчально-дидактичні матеріали з філології при вивченні сучасної української мови, послуговуватися мовними нормами, враховуючи особливості використання мовних одиниць у певному контексті; уміє застосовувати комунікативну компетентність з української мови (лінгвістичний, соціокультурний, прагматичний компоненти відповідно до загальноєвропейських рекомендацій із мовної освіти).	PH 13 PH 15
Уміє аналізувати, узагальнювати й використовувати інформацію в навчальному процесі, застосовувати теоретичні знання про морфеміку і словотвір для вирішення проблем у ЗССО та закладах фахової передвищої освіти відповідно до чинних програм.	PH 14
Уміє використовувати інформаційні й комунікаційні технології для вирішення складних завдань сучасної української мови, зокрема морфеміки та словотвору; володіє сучасними тенденціями та напрями вивчення словотвору української мови.	PH 17
Уміє застосовувати гуманістичний потенціал при вивченні української мови для формування духовного світу молодого покоління громадян України.	PH 21
Уміє визначати словотвірне та формотвірне значення афіксальних морфем; виконувати морфемний аналіз слова; визначати основні способи словотворення; виконувати словотвірний аналіз слова; виконувати морфемний аналіз слова; визначати основні способи словотворення; виконувати словотвірний аналіз слова.	PH 22

5. ЗАСОБИ ДІАГНОСТИКИ ТА КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ

РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

Засоби оцінювання та методи демонстрування результатів навчання

Засобами оцінювання та методами демонстрування результатів навчання з навчальної дисципліни «Сучасна українська мова» є: іспит, модульна контрольна, оцінювання усних відповідей на практичних заняттях, виконання практичних завдань та вправ, виконання тестових завдань на сайті електронного навчання; робота зі словниками, підручниками; виконання індивідуальних та самостійних завдань; виконання морфемного та словотвірного аналізу тощо.

Методи навчання – пояснювально-ілюстративний, евристичний, репродуктивний, дослідницький, проєктний, інтерактивних вправ, використання застосунку Moodle для онлайн-тестування, самостійна робота пошукового характеру.

Форми контролю та критерії оцінювання результатів навчання

Форми поточного контролю: усна або письмова з такими видами: групове та індивідуальне опитування, контрольна (самостійна) робота, виконання практичних завдань та вправ, робота на сайті електронного навчання, морфемний, словотвірний, етимологічний аналіз слів.

Форма модульного контролю: письмова (тести, відповіді на теоретичні питання, виконання практичних завдань).

Форма підсумкового семестрового контролю: усний іспит.

Розподіл балів, які отримують здобувачі вищої освіти (Модуль 1)

Поточне оцінювання та самостійна робота					Модульна контрольна робота № 1	Сума
T1	T2	T3	T4	T5	50	100
10	10	10	10	10		

T1, T2 – теми

Розподіл балів, які отримують здобувачі вищої освіти (Модуль 2)

Поточне оцінювання та самостійна робота					Модульна контрольна робота № 2	Сума
T6	T7	T8	T9	T10	50	100
10	10	10	10	10		

Оцінювання окремих видів навчальної роботи з дисципліни

«Сучасна українська мова»

Вид діяльності здобувача вищої освіти	Модуль 1		Модуль 2	
	Кількість	Максимальна кількість балів (сумарна)	Кількість	Максимальна кількість балів (сумарна)
Практичні (семінарські)	5	15	5	15
Комп'ютерне тестування при тематичному оцінюванні	3	10	3	10
Опрацювання словникових статей	1	5	1	5
Усна відповідь (презентація)	1	10	1	10
Виконання практичних завдань (морфемний та словотвірний аналіз)	2	10	2	10
Модульна контрольна робота	1	50	1	50
Разом		100		100

Критерії оцінювання модульної контрольної роботи

Модульний контроль є необхідним елементом модульно-рейтингового навчального процесу. Модульна контрольна робота з навчальної дисципліни «Сучасна українська мова» проводиться двічі на семестр, згідно з розкладом модульних контролів. До модульної контрольної роботи допускаються здобувачі, які виконали усі види практичних завдань. До початку модульної контрольної роботи здобувачі отримують поточні підсумкові бали за практичні заняття та самостійну роботу. Максимальна кількість балів, одержаних під час кожної окремо модульної контрольної роботи, становить 50 балів.

Виконання модульної контрольної роботи передбачає надання відповідей на тести, теоретичні питання і практичні завдання. Робота складається з 20 тестів, двох теоретичних питань, двох (трьох) практичних завдань.

Перескладання підсумкового модульного контролю здобувачами, які отримали рейтинговий бал за модульний цикл, що відповідає незадовільній оцінці, проводиться не пізніше двох тижнів після атестаційного. Позитивні оцінки з модульного циклу не підвищуються.

Якщо здобувач набрав 60 і більше балів, то іспит може бути виставлений за результатами поточного оцінювання та модульного контролю на момент оголошення результатів. У разі, якщо здобувач вищої освіти бажає поліпшити свою оцінку, він складає іспит за всією програмою навчальної дисципліни. Відповідно в підсумковій оцінці не враховуються накопичені бали.

Здобувач вищої освіти, який не з'явився на модульну контрольну роботу, або ж його модульна оцінка складає від 0 до 34 балів, зобов'язаний скласти (перескласти) модуль до початку підсумкового контролю у строки, визначені викладачем дисципліни та погоджені деканатом факультету.

Вид діяльності здобувача вищої освіти	Модульна контрольна робота 1		Модульна контрольна робота 2	
	Кількість	Максимальна кількість балів (сумарна)	Кількість	Максимальна кількість балів (сумарна)
Тести	20	10	20	10
Теоретичні питання	2	20	2	20
Практичне завдання	4	20	4	20
Разом		50		50

Критерії оцінювання підсумкового семестрового контролю

Шкала ECTS	Диференційована шкала	Недиференційована шкала	Мінімальний бал – максимальний бал
A	Відмінно	Зараховано	90–100
B	Добре		82–89
C	Добре		74–81
D	Задовільно		64–73
E	Задовільно		60–63
FX	Незадовільно	Не зараховано	35–59
F	Незадовільно		0–34

За результатами модульного контролю визначається підсумкова рейтингова оцінка. Оцінка за іспит визначається залежно від рейтингового балу. Загальна кількість балів, яку може отримати здобувач, – 100. Вони досягаються шляхом сумування результатів оцінок за всі види робіт.

Оцінку «**відмінно**» (90–100 балів, A) заслуговує здобувач, який усебічно, системно і глибоко володіє навчально-програмовим матеріалом; вміє самостійно виконувати завдання, передбачені програмою, використовує набуті знання і вміння в нестандартних ситуаціях; засвоїв основну і ознайомлений з додатковою літературою, яка рекомендована програмою;

засвоїв взаємозв'язок основних понять дисципліни та усвідомлює їхнє значення для професії, яку він набуває; вільно висловлює власні думки, самостійно оцінює різноманітні життєві явища і факти, виявляючи особистісну позицію; самостійно визначає окремі цілі власної навчальної діяльності, виявив творчі здібності і використовує їх при вивченні навчально-програмового матеріалу, проявив нахил до наукової, навчальної та методичної роботи.

Оцінку «добре» (82–89 балів, В) заслуговує здобувач, який повністю опанував і вільно (самостійно) володіє навчально-програмовим матеріалом, застосовує його на практиці, має системні знання в достатньому обсязі відповідно до навчально-програмового матеріалу, аргументовано використовує їх у різних ситуаціях; має здатність до самостійного пошуку інформації, а також до аналізу, постановки і розв'язування проблем професійного спрямування; під час відповіді допустив деякі неточності, які самостійно виправляє, добирає переконливі аргументи на підтвердження вивченого матеріалу.

Оцінку «добре» (74–81 бал, С) заслуговує здобувач, який загалом роботу виконав, але відповідає на екзамені з певною кількістю помилок; вміє порівнювати, узагальнювати, систематизувати інформацію під керівництвом викладача, в цілому самостійно застосовувати на практиці, контролювати власну діяльність; опанував навчально-програмовий матеріал, успішно виконав завдання, передбачені програмою, засвоїв основну літературу, яка рекомендована програмою.

Оцінку «задовільно» (64–73 бали, D) заслуговує здобувач, який знає основний навчально-програмовий матеріал в обсязі, необхідному для подальшого навчання і використання його в майбутній професії; виконує завдання непогано, але зі значною кількістю помилок; ознайомлений з основною літературою, яка рекомендована програмою; допускає на заняттях чи екзамені помилки при виконанні завдань, але під керівництвом викладача знаходить шляхи їх усунення.

Оцінку «задовільно» (60–63 бали, E) заслуговує здобувач, який володіє основним навчально-програмовим матеріалом в обсязі, необхідному для подальшого навчання й використання його в майбутній професії, а виконання завдань задовольняє мінімальні критерії. Знання мають репродуктивний характер.

Оцінка «незадовільно» (35–59 балів, FX) виставляється здобувачу, який має суттєві прогалини в знаннях основного програмового матеріалу, допустив принципові помилки у виконанні передбачених програмою завдань.

Оцінку «незадовільно» (0–34 бали, F) виставляється здобувачу, який володіє навчальним матеріалом тільки на рівні елементарного розпізнавання і відтворення окремих фактів або не володіє зовсім; допускає грубі помилки при виконанні завдань, передбачених програмою; не може продовжувати навчання і не готовий до професійної діяльності після закінчення університету без повторного вивчення даної дисципліни.

При виставленні оцінки враховуються результати навчальної роботи здобувача освіти протягом семестру.

До складання іспиту допускаються здобувачі вищої освіти, у яких підсумкова модульна оцінка за семестр становить не менше 35 балів і, яким зараховано всі види робіт за цей семестр.

Здобувач вищої освіти, підсумкова рейтингова оцінка якого складає від 0 до 34 балів, зобов'язаний покращити її до початку підсумкового семестрового контролю під час чергування викладачів на кафедрі у строки, визначені викладачем дисципліни та погоджені деканатом факультету. Інакше здобувач не допускається до складання іспиту і в нього виникає академічна заборгованість.

Іспит із навчальної дисципліни здобувач вищої освіти може не скласти, якщо він успішно пройшов усі модульні контролю та його влаштовує підсумкова модульна оцінка. Здобувачі вищої освіти, підсумкова модульна оцінка яких становить від 35 до 59, іспит складають обов'язково. Здобувач освіти може підвищити на іспиті рейтинговий бал, при цьому, за результатами складання іспиту оцінка не може бути менша за підсумкову оцінку, яку він отримав за результатами модульних контролів.

Іспит проходить в усній формі. На іспит виносяться теоретичні, практичні завдання в обсязі навчального матеріалу. Оцінювання результатів навчання на іспиті здійснюється за 100-бальною шкалою. Оцінка за іспит заноситься у відомість обліку успішності.

6. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

6.1. Зміст навчальної дисципліни МОДУЛЬ 1. МОРФЕМІКА

Тема 1. Морфеміка як розділ про мову.

Морфеміка, її предмет і завдання. Зв'язок морфеміки з морфологією і дериватологією. Поняття про морфему. Ознаки морфеми. Слово і словоформа. Морфема і морф, аломорф, варіанти морфем. Співвідношення морфеми і складу, морфеми і слова.

Тема 2. Типологія морфем у сучасній українській літературній мові.

Типи морфем (за значенням, функціями, місцем у слові). Афіксоїди як особливий тип морфем. Явище інтерфіксації. Проблема конфіксів. Питання про унікальні частини слова (уніфікси). Поняття про нульові морфеми. Виокремлення морфем у шкільній лінгводидактиці. Вивчення незмінних слів на уроках української мови у 5 класі.

Тема 3. Поняття основи слова у шкільному курсі української мови.

Поняття «основи» в сучасному українському мовознавстві. Поняття лексична і граматична основи. Типи основ (відкрита, закрита, вільна, зв'язана, проста, складна, похідна, непохідна, подільна, неподільна, суцільна, перервана, одноморфемна, поліморфемна тощо). Подільність основи і ступені подільності основ. Валентність морфем, типи валентності.

Тема 4. Функціонування морфем у сучасній українській літературній мові.

Системні зв'язки у морфеміці (полісемія, омонімія, синонімія та антонімія морфем). Історичні зміни в морфемній будові слова. Причини історичних змін. Опрощення. Перерозклад. Ускладнення. Декореляція.

Поняття морфемного шва. Основні морфонологічні явища. Суміщення, усічення, чергування та нарощення як явища, що утруднюють морфемний аналіз.

Тема 5. Морфемний аналіз і його вивчення на уроках української мови в 6-ому класі.

Мета і завдання морфемного аналізу. Методика морфемного аналізу. Відмінність від словотвірного та етимологічного. Особливості морфемного аналізу складних та складноскорочених слів. Словники морфем та словотвірні словники. Словники словотвірних гнізд у мовознавстві. Інверсійний словник. Опрацювання шкільної схеми аналізу слів за будовою на уроках української мови в шостому класі.

МОДУЛЬ 2. СЛОВОТВІР

Тема 1. Словотвір у шкільному курсі української мови.

Поняття словотвору. Омонімія терміна. Деривація і дериватологія. Місце словотвору в системі граматики. Його зв'язок з морфемікою, морфологією, лексикологією, синтаксисом. Предмет і завдання синхронічного словотвору. Методика вивчення елементів словотвору

Тема 2. Дериваційні відношення.

Співвідношення твірної основи і похідного слова. Види співвідношень. Принципи встановлення наряду похідності. Поняття про словотвірну пару. Мінімальна словотвірна пара. Словотвірний квадрат. Словотвірний ланцюжок. Словотвірна гніздо. Принципи укладання словотвірного гнізда. Поняття ступеня похідності та кроку деривації.

Тема 3. Словотвірне значення. Словотвірна категорія. Словотвірна модель.

Словотвірне (дериваційне) значення похідного слова. Співвідношення лексичного і дериваційного значень мотивуючого і мотивованого слова. Принципи встановлення дериваційного значення. Типологія дериваційних значень похідних слів. Мутаційне, модифікаційне та транспозиційне значення. Лексична і синтаксична деривація. Словотвірний тип – основна одиниця словотвору. Ознаки словотвірного типу. Поняття словотвірного ряду та словотвірної категорії у лінгвістиці, його зв'язки з поняттям словотвірного типу. Типи обмежень системної словотвірної продуктивності (семантичні, формальні, стилістичні). Поняття словотвірної моделі.

Тема 4. Способи словотворення у підручковій літературі з української мови в ЗЗСО. Афіксальний словотвір.

Поняття способу словотвору в синхронії і діахронії. Способи творення слів з однією твірною основою. Різновиди афіксального словотворення в сучасній українській літературній мові (прості і змішані). Черезступеневий словотвір. Редеривація.

Тема 5. Безафіксний словотвір.

Морфолого-синтаксичний спосіб словотвору, його різновиди. Поняття транспозиції та конверсії в науковій літературі. Лексико-семантичний спосіб словотворення та його види. Способи творення слів з кількома твірними основами. Складання та його різновиди. Композити та юкстапозити. Лексико-синтаксичний спосіб творення. Аббревіація та її різновиди. Особливості формантів при безафіксних способах деривації.

Тема 6. Словотвірна парадигма. Методика вивчення словотвірного аналізу в ЗЗСО.

Поняття парадигми у мовознавстві. Морфологічна та словотвірна парадигма: спільне і відмінне. Словотвірний аналіз, його мета і завдання. Відмінність словотвірного аналізу від морфемного. Особливості словотвірного аналізу дериватів, утворених безафіксними способами словотвору. Схема словотвірного (розбору) аналізу на уроках української мови в загальних закладах середньої освіти. Зіставна характеристика морфемної і словотвірної будови похідних слів.

6.2. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин											
	Денна форма						Заочна форма					
	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
		лк	пр	лаб	ін.р.	с.р.		лк	пр	лаб	ін.р.	с.р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Модуль 1. Морфеміка												
Тема 1. Морфеміка як розділ науки про мову.	8	2	2			4	8	2				6
Тема 2. Типологія морфем у сучасній українській літературній мові.	8	2	2			4	8	2				6
Тема 3. Основа слова.	8	2	2			4	8		2			6

Тема 4. Функціонування морфем у сучасній українській літературній мові.	10	2	2			6	10					10
Тема 5. Морфемний аналіз.	10	4	2			4	10	2				8
Разом за модулем 1	44	12	10			22	44	6	2			36
Модуль 2. Словотвір												
Тема 1. Словотвір як наукова дисципліна.	8	2	2			4	8	2				6
Тема 2. Дериваційні відношення.	8	2	2			4	8					8
Тема 3. Словотвірне значення. Словотвірна категорія. Словотвірна модель.	8	2	2			4	8					8
Тема 4. Способи словотворення. Афіксальний словотвір.	8	2	2			4	8		2			6
Тема 5. Безафіксний словотвір.	6	2				4	6	2				4
Тема 6. Словотвірна парадигма. Словотвірний аналіз.	8	2	2			4	8	2				6
Разом за модулем 2	46	12	10			24	46	6	2			38
Усього годин	90	24	20			46	90	12	4			74

6.3. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		денна	заочна
1	Морфеміка як розділ науки про мову.	2	-
2	Типологія морфем у сучасній українській літературній мові.	2	-
3	Основа слова.	2	2
4	Функціонування морфем у сучасній українській літературній мові.	2	-
5	Морфемний аналіз.	2	-
6	Словотвір як наукова дисципліна. Дериваційні відношення.	2	

7	Словотвірне значення. Словотвірна категорія. Словотвірна модель.	2	-
8	Способи словотворення. Афіксальний словотвір.	2	2
9	Безафіксний словотвір.	2	-
10	Словотвірна парадигма. Словотвірний аналіз.	2	-
Разом		20	4

6.4. Самостійна робота

Самостійна робота здобувачів передбачає опрацювання теоретичних основ лекційного матеріалу, вивчення окремих тем, питань, що не були розглянуті в курсі лекцій, конспектування наукової й навчальної літератури тощо. Ефективність самостійної роботи здобувача викладач виявляє під час тематичного опитування на практичних заняттях, перевірки конспектів тощо та відображає в загальній оцінці за тему і модуль.

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		денна	заочна
1	Тема «Будова слова» у підручниках з української мови за 5 клас. <i>Опрацювати матеріали підручників:</i> Авраменко О. Українська мова: підруч. для 5 кл. закл. загальн. середн. освіти. Київ: Грамота, 2022. С. 58–71; Семенов О. М. та інші Українська мова: підручник для 6 класу закладів загальної середньої освіти / О. Семенов, О. Калинич, Т. Дятленко, М. Білясник, В. Волницька. Тернопіль: Астон, 2023. С. 62–105. <i>Ознайомитися з конспектом уроку «Будова слова»</i>	4	8
2	Тема «Словотвір» у підручниках з української мови за 6 клас. <i>Опрацювати матеріали підручників:</i> Авраменко О., Тищенко З. Українська мова: підруч. для 6 кл. закл. загальн. середн. освіти. Київ: Грамота, 2023. С. 54–74.	5	8
3	Поняття семантичної деривації в сучасній лінгвістиці. <i>Опрацювати матеріали посібника:</i> Пономаренко С. Сучасна українська мова: Морфеміка. Дериватологія. Морфонологія : навчальний посібник / відп. ред. О. В. Крутоголова. Миколаїв: Вид-во ЧНУ ім. Петра Могили, 2017. 300 с.	4	7
4	Аналіз «Словника афіксальних морфем української мови» / укладачі: Н.Ф. Клименко, Є.А. Карпіловська, В.С. Карпіловський, Т.І. Недозим (Київ, 1998), «Словника українських морфем» Л. Полюги (Київ, 2009) та Морфемного аналізу: Словника-довідника І.Т. Яценка (Київ: Вища школа, 1980–1981).	5	8
5	Виокремлення морфем у шкільній лінгводидактиці. Вивчення незмінних слів на уроках української мови у 5 класі. <i>Опрацювати матеріали підручників:</i> Авраменко О. Українська мова: підруч. для 5 кл. закл. загальн. середн. освіти. Київ: Грамота, 2022. С. 58–72; Глазова О.П. Українська мова: підруч. для 5 класу закладів загальної середньої освіти. Київ: Видавничий дім «Освіта», 2022. С. 63–80.	5	8

6	Фразеологічна одиниця як база творення похідних слів. <i>Опрацювати наукову статтю:</i> Ляшук А. Особливості відфразеологічного словотворення як способу поповнення лексичного складу мови. <i>Наукові записки.</i> Випуск 105 (1). Серія: Філологічні науки (мовознавство): У 2 ч. Кіровоград: РВВ КДПУ ім. В. Винниченка, 2012. С. 76–78.	4	7
7	Словотвір частин мови. Словотвір іменника. <i>Опрацювати матеріали підручника:</i> Сучасна українська літературна мова: Морфологія / за заг. ред. І.К. Білодіда. Київ: Наукова думка, 1969. С. 35–50. <i>Ознайомитися з конспектом уроку «Словотвір іменників на позначення назв жителів певного населеного пункту»</i> (https://naurok.com.ua/prezentaciya-do-uroku-slovotvir-imennikiv-na-poznachennya-nazv-zhitelivpevnogo-naselenogo-punktu-katoykonimi-298140.html).	5	7
8	Словотвір прикметника. Словотвір прислівника. <i>Опрацювати матеріали підручників:</i> Сучасна українська літературна мова: Морфологія / за заг. ред. І.К. Білодіда. Київ: Наукова думка, 1969. С. 198–221; 444–464; Глазова О. П. Українська мова: підруч. для 7 класу закладів загальної середньої освіти. 2-ге вид., переробл. Київ: Видавничий дім «Освіта», 2020. С. 152–156.	5	7
9	Словотвір дієслова. <i>Опрацювати матеріали підручника:</i> Глазова О. П. Українська мова: підруч. для 7 класу закладів загальної середньої освіти. 2-ге вид., переробл. Київ: Видавничий дім «Освіта», 2020. С. 87–88. <i>Ознайомитися з конспектом уроку «Способи творення дієслів»</i> (https://naurok.com.ua/urok-ukra-nsko-movi-v-7-klasi-sposobi-tvorennya-diesliv-45734.html)	4	7
10	Морфемний та словотвірний аналіз у шкільній лінгводидактиці. <i>Опрацювати матеріали підручника:</i> Семенов О. М. та інші Українська мова: підручник для 6 класу закладів загальної середньої освіти / О. Семенов, О. Калинич, Т. Дятленко, М. Білясник, В. Волницька. Тернопіль: Астон, 2023. С. 56–58; 98–104. <i>Ознайомитися з конспектом уроку «Розбір слова за будовою»</i> (https://vseosvita.ua/library/konspekt-uroku-z-ukrainskoi-movi-tema-rozbir-slova-za-budovou-81954.html)	5	7
Разом		46	74

6.5. Індивідуальні завдання

Індивідуальні завдання призначені для відпрацювання пропущених занять із поважних причин, а також мають на меті поглиблення, узагальнення та закріплення знань, які здобувачі одержують в процесі навчання, та застосування цих знань на практиці:

1. Виконання додаткових вправ із збірників і за матеріалами методичних розробок.
2. Реферування наукових статей.
3. Написання рефератів / створення презентацій (відповідно до тем лінгвістичних досліджень).

Вимоги до виконання й оформлення індивідуального завдання: 1. Обсяг виконаного завдання – 4–5 сторінок друкованого тексту / 15–20 слайдів презентації; 2. Структура кожного виду робіт (зміст, вступ, основна частина, висновки, додатки (якщо є); список використаної літератури).

Тематика лінгвістичних досліджень

1. Морфеміка як розділ науки про мову
2. Типологія морфем у сучасній українській літературній мові.
3. Морфемна структура слова
4. Основа слова, її характеристика.
5. Словники морфем та словотвірні словники.
6. Функції, семантика і структура афіксів.
7. Поділ афіксів на формотвірні й словотвірні
8. Особливості префіксів і суфіксів як основних словотвірних морфем української мови, їхнє походження.
9. Продуктивні й непродуктивні афікси. Матеріально виражені й нульові морфеми
10. Закономірності сполучуваності морфем у межах слова.
11. Основні зміни в морфемній структурі слова
12. Співвідношення морфем: полісемія, омонімія, синонімія, антонімія морфем.
13. Валентність морфем.
14. Морфонологічні зміни.
15. Історичні зміни в морфемній структурі слова.
16. Словотвірні категорії іменників.
17. Словотвірні ознаки дієслів.
18. Основні способи словотворення прикметників.
19. Дериваційні особливості прислівників.
20. Словотвірний потенціал одиничних та збірних іменників у сучасній українській мові.
21. Явище субстантивації в сучасній українській літературній мові.
22. Структурні особливості складних слів в українській поетичній мові XX – поч. XIX ст.
23. Явище вербалізації в сучасній українській мові.
24. Словотвірна структура української філологічної термінології.

25. Суфіксальні деривати в професійній лексиці.

7. ІНСТРУМЕНТИ, ОБЛАДНАННЯ ТА ПРОГРАМНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ, ВИКОРИСТАННЯ ЯКИХ ПЕРЕДБАЧАЄ НАВЧАЛЬНА ДИСЦИПЛІНА

Технічні засоби: офісні додатки, електронне навчання в середовищі Moodle (<https://moodle.uzhnu.edu.ua/>), сайт електронного навчання УжНУ (<https://e-learn.uzhnu.edu.ua/>), Google Meet.

Обладнання: персональний комп'ютер, мультимедійний проєктор, інтерактивна дошка.

8. РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ

Основна література

1. Сучасна українська мова (морфеміка і словотвір): практикум для студентів 3 курсу денної та заочної форм навчання спеціальності 014 Середня освіта предметної спеціальності 014.01 Середня освіта (Українська мова і література) освітньої програми «Українська мова і література. Англійська мова і література» / Уклад. О.В. Харківська. Ужгород, 2023.
2. Бабій І., Свистун Н. Морфеміка і словотвір сучасної української мови. Самостійна та індивідуальна робота. Тернопіль, 2022. 160 с.
3. Вакарюк Л.О., Панцьо С.Є. Українська мова: Морфеміка і словотвір. Тернопіль: Навчальна книга «Богдан», 2004. 183 с.
4. Вакарюк Л.О., Панцьо С.Є. Український словотвір у термінах: Словник-довідник. Тернопіль: Джура, 2007. 259 с.
5. Вовченко Г. Морфемологія і дериватологія сучасної української літературної мови: Навчально-методичний посібник. Ужгород, 2022. 67 с.

Підручники з української мови

6. Авраменко О. Українська мова: підруч. для 5 кл. закл. загальн. середн. освіти. Київ: Грамота, 2022. С. 58–72.
7. Авраменко О., Тищенко З. Українська мова: підруч. для 6 кл. закл. загальн. середн. освіти. Київ: Грамота, 2023. 224 с.
8. Ворон А., Солопенко В. Українська мова: підруч. для 5 кл. закладів загальної середньої освіти. Київ: Оріон, 2022. 265 с.
9. Глазова О.П. Українська мова: підруч. для 5 класу закладів загальної середньої освіти. Київ: Видавничий дім «Освіта», 2022. С. 63–80.

10. Глазова О. П. Українська мова: підруч. для 7 класу закладів загальної середньої освіти. 2-ге вид., переробл. Київ: Видавничий дім «Освіта», 2020. С. 152–156.
11. Голуб Н., Горошкіна О. Українська мова: підруч. для 5 кл. НУШ. Київ: Освіта, 2022. 306 с.
12. Заболотний О., Заболотний В. Українська мова: підруч. для 6-го кл. закл. заг. серед. освіти. Київ: Генеза, 2023. 272 с.
13. Семенов О. М., Дятленко Т. І., Білясник М. Д., Волницька В. В. Українська мова: підручник для 5 класу закладів загальної середньої освіти. Тернопіль: Астон, 2022. 336 с.
14. Семенов О.М., Калинич О.В., Дятленко Т.І., Білясник М.Д., Волницька В.В. та інші. Українська мова: підручник для 6 класу закладів загальної середньої освіти. Тернопіль: Астон, 2023. 304 с .
15. Шумицька Г.В., Гнаткович Т.Д., Калинич, А.Ю. Лукач, Борисова Є.Е. Українська мова: підруч. для 5 кл. з навч. угорською мовою закл. заг. серед. осв. (з аудіосупроводом). Львів: Світ, 2022. 296 с.

Допоміжна література

16. Аркушин Г. Лексикалізація афіксів в українській мові. *Українська мова*. 2002. № 3. С. 81–89.
17. Безпояско О.К., Городенська К.Г. Морфеміка української мови. Київ: Наукова думка, 1987. 210 с.
18. Бойко В.М., Давиденко Л.Б. Граматика української мови: Морфеміка. Словотвір. Морфологія: навч. посіб. Київ: Академвидав, 2014. 248 с.
19. Бортун К., Важеніна О. Сучасна українська мова: морфеміка. словотвір: матеріали для самостійної роботи студентів. Практикум. Вінниця. Донецький національний університет імені Василя Стуса. 2019. 80 с.
20. Віняр Г.М., Шпачук Л.Р. Словник новотворів української мови. Кривий Ріг, 2002. 200 с.
21. Вихованець І.Р., Городенська К.Г., Грищенко А.П. Граматика української мови. Київ: Рад. школа, 1982. С. 6–30.
22. Ганич Д.І., Олійник І.С. Словник лінгвістичних термінів. Київ: Вища школа, 1985. 360 с.
23. Городенська К.Г. Проблема виділення словотвірних категорій. *Мовознавство*. 1994. № 6. С. 22–28.
24. Горпинич В.О. Будова слова і словотвір. Київ: Рад. школа, 1977. 119 с.
25. Горпинич В.О. Словотворення і словотвір української мови: Текст лекцій. Київ, 1995. 68 с.

26. Горпинич В.О. Сучасна українська літературна мова. Морфеміка. Словотвір. Морфонологія: Навч. посіб. Київ: Вища школа, 1999.
27. Грещук В.В. Поняття словотвірної парадигми в сучасній дериватології. *Мовознавство*. 1985. № 1. С. 21–27.
28. Грещук В.В. Дериваційний потенціал прикметників на позначення кольору у сучасній українській мові. *Мовознавство*. 1986. № 2. С. 23–30.
29. Грещук В.В. До питання про словотвір прислівників на -о-. *Мовознавство*. 1990. № 2. С. 38–42.
30. Грещук В.В. Деякі теоретичні питання словотвірного значення. *Мовознавство*. 1991. № 3. С. 34–41.
31. Грещук В.В. Український відприкметниковий словотвір. Івано-Франківськ: Плай, 1995. 206 с.
32. Думчак І.М. Універбація в українській мові: Автореф. дис. ... канд. філол. наук. 10.02.01 – українська мова. Івано-Франківськ, 1998. 16 с.
33. Етимологічний словник української мови: В 7 т. Київ: Наукова думка, 1982–2012. Т. 1–6.
34. Жовтобрюх М.А., Кулик Б.М. Курс сучасної української літературної мови. Ч. 1. Морфологія. Київ: Вища школа, 1972. 402 с.
35. Зверев А.Д. Словотвірне значення в семантичній структурі похідних. *Мовознавство*. 1988. № 1. С. 21–27.
36. Інверсійний словник української мови. Київ: Наукова думка, 1985. 811 с.
37. Карпенко Ю.О. Синхронічна сутність лексико-семантичного способу словотвору. *Мовознавство*. 1992. № 4. С. 3–10.
38. Карпіловська Є. Нова Україна у словотвірній номінації: зміни в мовному «кресленні» світу. *Відображення історії та культури народу в словотворенні*. Київ, 2010. С. 91–109.
39. Карпіловська Є.А. Типи одиниць суфіксальної підсистеми сучасної української літературної мови. *Мовознавство*. 1998. № 1. С. 43–54.
40. Карпіловська Є.А. Суфіксальна підсистема сучасної української літературної мови: будова та реалізація: автореф. дис... д-ра філол. наук: 10.02.01. Київ, 2000. 36 с.
41. Карпіловська Є.А. Кореневий гніздовий словник української мови. Київ: Укр.енцикл., 2002. 912 с.
42. Кислюк Л. Сучасна словотвірна норма української мови: мовна практика та кодифікація. *Українська мова*. 2012. № 1. С. 52–66.

43. Клименко Н.Ф. Система афіксального словотворення сучасної української мови. Київ: Наукова думка, 1973. 186 с.
44. Клименко Н.Ф. Взаємозвязки словотвірної і лексичної семантики слів. *Мовознавство*. 1982. № 3. С. 38–45.
45. Клименко Н.Ф. Основи морфеміки сучасної української мови. Київ, 1998. 181 с.
46. Клименко Н.Ф. Словотворча структура і семантика складних слів у сучасній українській мові. Київ: Наукова думка, 1984. 251 с.
47. Клименко Н. Осново- і словоскладання у процесах номінації сучасної української мови. *Українська мова*. 2003. № 3–4. С.83–106.
48. Клименко Н.Ф., Карпіловська Є.А. Морфемні структури слів у сучасній українській літературній мові. *Мовознавство*. 1991. № 4. С. 10–21.
49. Клименко Н.Ф., Карпіловська Є.А., Комарова Л.І., Недозим Т.І., Іванова Т.В. Морфемно-словотвірний фонд української мови як дослідницька та інформаційно-довідкова система. *Мовознавство*. 1990. № 6. С. 41–50.
50. Клименко Н.Ф., Карпіловська Є.А., Карпіловський В.С., Недозим Т.І. Словник афіксальних морфем української мови. Київ, 1998. 441 с.
51. Клименко Н.Ф., Карпіловська Є.А. Словотвірна морфеміка сучасної української літературної мови: Наук. посібник. Київ, 1999. 162 с.
52. Клименко Н.Ф., Карпіловська Є.А., Кислюк Л.П. Шкільний словотвірний словник сучасної української мови. Київ, 2005.
53. Ковалик І.І. Вчення про словотвір. У 2-х вип. Львів, 1958, 1961. Вип. 1. 78 с; Вип. 2. 83 с.
54. Ковалик І.І. Основні проблеми вчення про словотвір. *Українська мова та література в школі*. 1970. № 10. С. 22–29; № 11. С. 22–30.
55. Ковалик І.І. Вступ. Дериватологія (словотвір) як самостійна лінгвістична дисципліна та її місце у системі науки про мову. *Словотвір сучасної української літературної мови*. Київ: Наукова думка, 1979. С. 5–56.
56. Ковалик І.І. Про морфеми (морфи) у сфері мови і мовлення. *Мовознавство*. 1982. № 1. С. 3–11.
57. Ковалик І.І. «Словотворчий» чи «словотвірний»? *Культура слова*. Вип. 20. 1981. С. 86–87.
58. Ковалик І.І. Семантична функція кореня в словотвірному гнізді. *Словотвірна семантика східнослов'янських мов*. К.: Наукова думка, 1983. С. 17–35.
59. Колоїз Ж. Оказіональність / узуальність як концептуальна лінгвістична категорія. *Українська мова*. 2006. № 1. С. 71–81.

60. Кравченко М.В. Явище усічення у системі віддієслівних іменників. *Мовознавство*. 1984. № 3. С. 32–36.
61. Кравченко М.В. Морфонологічні явища і словотвірна структура слова. *Українська мова та література в школі*. 1984. № 6. С. 51–55.
62. Кравченко М.В. Семантична і морфологічна валентність словотворчих одиниць у системі віддієслівних дериватів. *Мовознавство*. 1988. № 1. С. 32–37.
63. Кравченко М.В. Словотвірна структура дериватів, утворених за допомогою суфіксів -ськ(ий) і -ств(о). *Українська мова та література в школі*. 1989. № 2. С. 57–61.
64. Лесюк М. Транспозиція, мутація та модифікація значення твірного слова. *Мовознавство*. 1987. № 3. С. 34–39.
65. Ляшук А. Особливості відфразеологічного словотворення як способу поповнення лексичного складу мови. *Наукові записки*. Випуск 105 (1). Серія: Філологічні науки (мовознавство): У 2 ч. Кіровоград: РВВ КДПУ ім. В. Винниченка, 2012. С. 76–78.
66. Мамрак А.В. Продуктивність словотвірних типів у сучасній українській мові. *Мовознавство*. 1982. № 4. С. 46–49.
67. Мамрак А.В. Семантичний аспект словотвірної співвіднесеності. *Мовознавство*. 1990. № 1. С. 34–38.
68. Мамрак А.В. Проблеми словотвірної омонімії. *Мовознавство*. 1992. № 3. С. 35–39.
69. Матвіяс І.Г. Уніфікація варіантів у словотвірній системі української літературної мови. *Мовознавство*. 2003. № 4.
70. Нелюба А., Редько Є. Лексико-словотвірні інновації (2015–2016). Словник Харків: Харківське історико-філологічне товариство, 2017. 204 с.
71. Нелюба А., Редько Є. Словотворчість незалежної України. 2012–2016. Словник / Загальна редакція А. Нелюби. Харків: Харківське історикофілологічне товариство, 2017. 460 с.
72. Німчук В.В. До питання про афіксальний словотвір. *Мовознавство*. 1984. № 6. С. 26–32.
73. Ольшанський О.Ю. Про слова, генетично співвідносні з словосполученнями. *Мовознавство*. 1989. № 6. С. 24–27.
74. Павленко Л.П. Складні іменники-оказіоналізми в поетичному контексті. *Українська мова та література в школі*. 1983. № 8. С. 33–35.
75. Плющ М.Я. Граматика української мови. Морфеміка. Словотвір. Морфологія. Підручник. 2-е видання, доповнене. Київ: Видавничий Дім «Слово», 2010. 328 с.
76. Плющ М.Я. Словотворення та вивчення його в школі. Київ: Рад. школа, 1985. 127 с.

77. Плющ М.Я., Леута О.І., Гальона Н.П. Сучасна українська літературна мова. Збірник вправ: Навч. посіб. 2-ге вид., переробл. і допов. Київ: Вища школа, 2003. 287 с.
78. Полюга Л.М. Варіанти морфем і морфемний розбір слова (Про деякі випадки визначення морфем). *Українська мова та література в школі*. 1983. № 2. С. 38–42.
79. Полюга Л.М. Словник українських морфем. Львів: Світ, 2001. 446 с.
80. Пономаренко С. Сучасна українська мова: Морфеміка. Дериватологія. Морфонологія : навчальний посібник / відп. ред. О. В. Крутоголова. Миколаїв: Вид-во ЧНУ ім. Петра Могили, 2017. 300 с.
81. Русанівський В.М. Структура українського дієслова. Київ: Наукова думка, 1971. 314 с.
82. Сікорська З.С. Способи словотворення. *Українська мова та література в школі*. 1978. № 11. С. 74–81.
83. Сікорська З. Постфікси в українському мовознавстві. *Українська мова*. 2003. № 3–4. С. 46–55.
84. Соколова С.О. Префіксальний словотвір дієслів у сучасній українській мові. Київ: Наукова думка, 2003. 283 с.
85. Словник української мови: В 11 т. Київ: Наукова думка. 1970–1980.
86. Словотвір сучасної української літературної мови. Київ: Наукова думка, 1979. 406 с.
87. Стішов О.А. Відфраземні деривати-неологізми в сучасній українській мові. *Мовознавство*. 1990. № 2. С. 64–66.
88. Сучасна українська літературна мова: Морфологія / за заг. ред. І.К. Білодіда. Київ: Наукова думка, 1969. 583 с.
89. Сучасна українська літературна мова: Підручник / за ред. А.П. Грищенка. 3-є вид., допов. Київ: Вища школа, 2002. 439 с.
90. Сучасна українська літературна мова / за ред. М.Я. Плющ. Київ: Вища школа, 1994. 407 с.
91. Тараненко О.О. Сміслова основа процесів словотворення. *Мовознавство*. 1982. № 5. С. 19–27.
92. Тараненко О.О. Сміслові процеси в основі субстантивації прикметників. *Мовознавство*. 1985. № 3. С. 47–54.
93. Тараненко О.О. Місце метафори в словотворчих процесах. *Мовознавство*. 1986. № 3. С. 11–16.
94. Тропіна Н.П. До питання про взаємозв'язки семантичної деривації і синтагматичних характеристик слова. *Мовознавство*. 1983. № 6. С. 57–62.

95. Тропіна Н.П. До питання про сутність лексико-семантичної деривації. *Мовознавство*. 1997. № 1. С. 54–57.
96. Турчак О. Оказіоналізм як об'єкт лінгвістичного дослідження. *Українська мова*. 2004. № 2. С. 47–55.
97. Українська мова. Енциклопедія. Київ: Укр. енцикл., 2004. 824 с.
98. Український правопис: довідник. Київ, 2019. 352 с.
99. Федурко М. Ю. Морфологія відіменникового словотворення. Київ: Дрогобич: Вимір, 2003. 271 с.
100. Харьківська О.В. Лінгвогеографічний аспект дослідження словотвору українських говорів Закарпаття. *Сучасні проблеми мовознавства та літературознавства*. 2016. Вип. 21. С. 153–156 (стаття, фахове видання).
101. Харьківська О.В. Лексико-словотвірний тип відсубстантивних іменників чоловічого роду в українських говорах Закарпаття. *Розвиток науки у вік інформаційних технологій: збірник центру наукових публікацій «Велес» за матеріалами II міжнародної науково-практичної конференції (Київ, 30 листопада 2016 р.)*. Київ: Центр наукових публікацій, 2016. С. 39–46 (стаття, фахове видання).
102. Харьківська О.В. Дещо про синонімію та омонімію суфіксів в українських говорах Закарпаття. *Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова. Серія 10. Проблеми граматики і лексикології української мови*. 2017. Випуск 13. С. 97–101 (стаття).
103. Харьківська О.В. Суфіксальний словотвір іменників жіночого роду в українських говорах Закарпаття. *Сучасні проблеми мовознавства та літературознавства*. 2017. Вип. 22. С. 63–67 (стаття, фахове видання).
104. Харьківська О.В. Продуктивність суфікса *-am / -om* в українських говірках Закарпаття. *Philology in EU countries and Ukraine at the modern stage: international scientific and practical conference (Romania, Baia Mare, December 21–22, 2018)*. Р. 82–85.
105. Харьківська О.В. Морфологічні явища в системі словотворення (на матеріалі українських говірок Закарпаття). *Сучасні проблеми мовознавства та літературознавства. Збірник наукових праць*. Ужгород, 2019. Вип. 24. С. 65–67 (стаття, фахове видання).
106. Харьківська О. Прізвиська в говірках Закарпаття: лексико-семантичний та словотвірний аспекти (на матеріалі говірки с. Сокирниця Хустського району). *Вісник Ужгородського університету. Серія: Філологія*. 2021. Вип 1(45). С. 478–484.
107. Хрустик Н. М., Хаценко Л. І. Сучасна українська літературна мова. Морфеміка. Словотвір: Практикум: Навчальний посібник. Київ: Центр навчальної літератури, 2005. 136 с.

- 108.Шепель Ю.О. Моделювання словотвірних гнізд та рядів слів з вільним і зв'язаним коренем. *Мовознавство*. 1992. № 2. С. 21–25.
- 109.Яценко І.Т. Морфемний аналіз: Словник-довідник. У 2-х т. Київ: Вища школа, 1980–1981.

Нормативно-правові документи

- 110.Вебсайт МОН. URL: <https://mon.gov.ua/ua>
- 111.Державний стандарт базової середньої освіти. 2020. URL: <https://mon.gov.ua/ua/osvita/zagalna-serednya-osvita/nova-ukrayinska-shkola/derzhavnij-standart-bazovoyi-serednoyi-osviti>
- 112.Інструктивно-методичні рекомендації щодо викладання навчальних предметів у закладах загальної середньої освіти у 2023/2024 навчальному році URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/uploads/public/650/017/7fc/6500177fc5b54679390686.pdf>
- 113.Модельні навчальні програми для 5–9 класів нової української школи (запроваджуються поетапно з 2022 року). URL: <https://mon.gov.ua/ua/osvita/zagalna-serednya-osvita/navchalni-programi/modelni-navchalni-programi-dlya-5-9-klasiv-novoyi-ukrayinskoyi-shkoli-zaprovadzhuyutsya-poetapno-z-2022-roku>
- 114.Навчальні програми для 10–11 класів. Українська мова. URL: <https://mon.gov.ua/ua/osvita/zagalna-serednya-osvita/navchalni-programi/navchalni-programi-dlya-10-11-klasiv>
- 115.Навчальні програми для 5–9 класів. Українська мова. URL: <https://mon.gov.ua/ua/osvita/zagalna-serednya-osvita/navchalni-programi/navchalni-programi-5-9-klas>
- 116.Нова українська школа: концептуальні засади реформування середньої школи. URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/nova-ukrainska-shkola-compressed.pdf>
- 117.Путівник реформою НУШ: усе, що потрібно знати вчителю. Освіторія. URL: <https://osvitoria.media/experience/gotovi-vprovadzhuvaty-nush-putivnyk-dlya-vchyteliv/>

Інформаційні ресурси в мережі Інтернет

118. Електронний граматичний словник української мови (словозміна). URL: <http://www.mova.info/grmasl.aspx>.
119. Наукова електронна бібліотека Національної бібліотеки ім. В. Вернадського: <http://www.nbuv.gov.ua/>
120. Сайт Львівської ННБУ ім. В. Стефаника: <http://aleph.lsl.lviv.ua:8991/F>
121. Словотвір. URL: <https://slovotvir.org.ua>
122. Тлумачний словник української мови: в 20-ти томах (електронна версія Українського мовно-інформаційного фонду НАН України). URL: <http://services.ulif.org.ua/expl/Entry/index?wordid=461&page=20>